

ዘክርያት ጽሑፍ

አ ክርስቶስ ወልድ እግዚአብሔር ሕይወት ከሥነ ስህተት አልባቢነት ወአብርሃ ስህተት ሕሊናን ከመ ንላቡ አንብቦ መጻሕፍቲክ ቅዱሳት

የሕይወት እግዚአብሔር የባሕርይ ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ ቅዱሳት መጻሕፍቶችህን ስንመለከት አስተዋዮች እንሆን ዘንድ ዐይነ ልቦናችንን ግለጽልን ዐይነ ነፍሳችንን አብራልን።¹

- ❖ ጾም ከኃጢአት ወይስ ከምግብ መክክክክ?
- ❖ የጥኩሳት ምግቦች ርኩሳን ናቸውን?
- ❖ ሥጋ በፍካላ ካይ ፍጻም ያስፈልገዋል?
- ❖ ሁኩን እንበካ ዘንድ ስክተፈቀደምን?
- ❖ የጾም በደይነቱ - እንደመካሻ?
- ❖ መጠጥ፣ ሩካቤ ሥጋና ጾም
- ❖ ጋድ፣ ቅዳሴና በዓል በነብያት ጾም

እንደ መግቢያ . . .

የሰዎች የአኗኗር ዘይቤ መቀየር፣ የባህል፣ ልማድና ትውፊት መወራረስ፣ የቁሳር ዐለም ርዕዮተ መለዋወጥና የመሳሰሉት ጉዳዮች የአስተሳሰባችንን አቅጣጫ፣ እይታና አረዳድ ይሞርዱታል፣ ያርሙታል። የዚህ ለውጥ ቀጥተኛና የመጀመሪያ ተጠቂ ደግሞ የሃይማኖት ትምህርት ነው። ትምህርቱ እንዲስተካከል አሊያም እንደየሰብዕ ምልከታ እንዲገራ ፍላጎት ይበረታል። እርግጥ ነው የሰው ባሕርይ አላዋቂ ነውና ሁልጊዜ በመማርና በማወቅ ላይ ይገኛል። ስለዚህም ይህን ዓይነት ለውጥ የሚጠበቅና ጤናማም ነው። በተጨማሪም ሃይማኖት የሰውን ጸባይ የማገጽ ድርሻው ተነጥቆ ስላልጠፋ የለውጡን ስሪነት ሚናም ይወስዳል።

በሰው ልጅ ታሪክና አስተሳሰብ አድማስ እስካሁን ሰው ከእምነት ነጻ መሆን አልቻለም። አይችልምም። ለዚህም ድካም ማስታገሻ እምነትን ከሃይማኖት የመነጨን ሥራ አጥብቆ በመስራቱ የነጻ ፈቃዱ አማኝ የሆነ ሰውን ማግኘት አዳጋች አይሆንም። ይህም እምነቱ ልቡ የሚመርጠውን መንፈሱ የሚከተልበት ከቆይታ በኋላ ልቡ ባይሻው ሊቀይረው ወይም ሊተወው ነጻ ምርጫው (ለልቡ ምኞት ህግና ትዕዛዝ ስለሌለው- [አክው ግን ራሱ የሚያወጣው ራሱ የሚፈጽመውና ራሱ የሚቆጣጠረው መሆኑ ነው 'ጂ']) የሚፈቅድለት ሕይወት ነው።

¹ አረጋዊ መንፈሳዊ ገጽ ፪ [ይህ መጽሐፍ ከሶስቱ የመነኩሳት መጽሐፍ አንዱ ነው። የቀሩት ደግሞ ማር ይስሐቅና ፊልክስዩስ ይባላሉ።]

ለዘመናት የጌታችን የመድኃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስን የባሕርይ አምላክነት ስትናገር እስከዚህኛው (እኛው) ትውልድ ድረስ የጻናችው አርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያን እግዚአብሔርን የመምስል ሕይወት እንዴት እንደሆነ በሕጎቿና ስርዓቷ ውስጥ ታስተምራለች በዚህ ሕይወትም ለመኖር ታድላለች። ከዚህም ሕይወት አንዷ ጾም ናት። ፍትሐ ነገስት² የጾምን ትርጉም ባብራራበት አንቀጽ እንዲህ ይላታል “ጾም በሕግ ውስጥ በታወቀ ጊዜ የሰው ከምግብ መከለከል ነው በደሉን ለማስተሥረድ ዋጋውን ለማብዛት እርሱን ወደ ሕግን ለሰራለት እየታዘዘ የፈታውን [ኃይለ-ፍትወት] ኅይል ያደክም ዘንድ ለነባቢትም ነፍስ ትታዘዝ ዘንድ”³። ለዝንጉ አዕምሮ ንቃት፣ ለደከመ መንፍስ ብርታት፣ ለጠያቂዎችም ምላሽ ይሆን ዘንድ አቤቱ ድኩማን ለምሆን እውቀት ለሌለኝ እምጽፍበት ኃይለ ቃልህን ግለጽልኝ።

ጾምና መጽሐፍ ቅዱስ

ለአንዳንድ አማንያን ለሚያምኑበት ነገረ ጉዳይ ከመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃ ከመቀበል ይልቅ ለነጻ ፈቃዳቸው ትርጉም ደጋፊ ማስረጃ መጽሐፍ ቅዱስን እማኝ ማድረግ የቀለለ ይመስላል። መጽሐፍ ቅዱስ ሲጠቀስም ሰፍሮና ቆጥሮ ትዕዛዛትና ሥርዓትን አልሰጠም የሚል መከራከሪያ ሲያቀርቡ ይደመጣሉ። ለዚህ አይነት መከራከሪያ መልአክ ብርሃን አድማሱ ጀንበሬ ለተመሳሳይ ጥያቄ ምላሽ በሰጡበት መጻሕፍታቸው የጻፉትን እንጠቅሳለን።

እግዚአብሔር አድሮ ቅዱሳት መጽሐፍትን ያጻፋቸው የሚያጻፋቸው ቅዱሳን ሰዎች ፫ ክፍል ናቸው በ፫ ይከፈላሉ። የጽሑፋቸው ዓላማም ፫ ዐይነት ነው። እነኚህም ጸሐፊቱ ነቢይነት፣ ሐዋርያት ሊቃውንት ናቸው። ዓላማቸውም የነቢያቱ ትንቢት የሐዋርያቱ የነብያት ትንቢት መፈጸሙን መሰብሰብ ሲሆን የሊቃውንቱም ብሉይትና ሐዲሳትን እያስማሙ የተሰወረውን እየገለጹ አስፋፍቶ ከብሉይትና ሐዲሳት ግብ ሳይወጡ መተርጎም ነው።

ኹለተኛም የሊቃውንት ትርጓሜ መጻሕፍት ዓላማ ጌታ መጽሐፈ ኪዳንን እና ሐዋርያት ሲኖዶስንና ዲድስቅልያን⁴ እንደጻፉ ሊቃውንትም ጉባኤ እያደረጉ ጌታ በመጽሐፈ ኪዳን ሐዋርያት በሲኖዶስ ከወሰኑት ግብ ሳይወጡ ሊቃነ ጳጳሳት፣ ጳጳሳት፣ ኤጲስ ቆጳሳት፣ ቀሳውስት፣ ዲያቆናት የሚሾሙበትን የሚሻሻሉበትን ሕግ ማገገግ የአጽዋማትን የበዓላትን ሥራት መደንገግ በጠቅላላው ቤተ ክርስቲያን የምትተዳደርበትን ውስጠ ደንብ መወሰን ነው።⁵

እዚህ ላይ የመጋቢ ሐዲስ እሸቱ አለማየሁን ምሳሌ ለአጽኖት መጋቢት የብሉይ፣ ሐዲስና የሊቃውንት መጻሕፍትን⁶ በምሳሌ ለማስረዳት ይጠቅም ይሆናል። አንድ ቅቅል፣ ወይም ክትፎ ለመብላት የሚፈልግ ሰው የሥጋው የትመጣነት ከበሬ እንደሆነ

² ፍትሐ ነገሥት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን የምትመራበት የእምነቷ፣ የሥርዓቶቿና የሕጎቿ መደንገጫ መጽሐፍ ሲሆን ቃለ አዋዲ ደግሞ የአስተዳደር መጽሐፍ ነው።

³ ፍት ነገ ፲፮ ፩፻፶

⁴ ሲኖዶስንና ዲድስቅልያን ቤተክርስቲያን ከምትቀበላቸው ፹፱ መጽሐፍ ቅዱስ መሐል የሚካተቱ ናቸው።

ከ፳፯ቱ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ጋር የሚደመሩ ፹ መጻሕፍት አሉ። ፩. ትዕዛዝ ሲኖዶስ ፪. ግስው ሲኖዶስ ፫. አብጥሊስ ሲኖዶስ ፬. ሥርዓተ ጽዮን ሲኖዶስ ፭. መጽሐፈ ኪዳን ቀዳማዊ ፮. መጽሐፈ ኪዳን ካልዕ ፯. ቀለሚንጦስ ፰. ዲድስቅሊያ እነዚህ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት አሁን በእጃችን በሚገኘው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አልተካተቱም። ይህም የሆነው እያንዳንዳቸው በጣም ትልቅ መጻሕፍት በመሆናቸው ለማካተት አስቸጋሪ በመሆኑ ነው። ግን ከሰማንያ አንድ መጻሕፍት መድበን ነው የምንቆጥራቸው።

⁵ ከኩሐሐ ሃይማኖት ፲፮ ፩፻፶፰- ፩፻፶፯

⁶ ብሉይና ሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ማለት ፹፱ መጽሐፍ ቅዱስ ከያዛቸው መጻሕፍት መሐል ናቸው። የሊቃውንት መጻሕፍት ደግሞ አዋልድ መጻሕፍት ከሚባሉት የሚካተቱ ናቸው።

ይረዳል። የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በሬ እንደማሉት ነው። የበሬ ሥጋ ለሙብላት መታርድ ይኖርበታል። የሀዲስ ኪዳን መጻሕፍት የታረደ የበሬ ሥጋ እንደማሉት ነው። መብለቱ ብቻውን ለምግብነት አያበቃውም። የሊቃውንት መጽሐፍት ደግሞ ከተበለተው ሥጋ በዐይነት የተሠራውን ምግብ ይመስላሉ።⁷

ሁሉም የሚያስፈልጉ ናቸው። ሂደታቸው የሚያስረዳን ማኘከና መዋጥ እንዲቀል የሚያደርጉ መሆናቸውን ከቅዱሳት መጻሕፍቱ አንጻር ለመረዳትና ለመገንዘብ ደግሞ እንዴት እንዲከብዱና በመንፈስ ቅዱስ ገላጭነት የተጻፉት መጻሕፍት ሁሉ እንዴት እንደሚጠቅሙ ነው። ቅዱስ ጳውሎስ እንዳለ “የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ ለትምህርትና ለተግሣጽ ልብንም ለማቅናት በጽድቅም ላለው ምክር ደግሞ ይጠቅማል”⁸ ዳሩ ግና ቅዱስ ጴጥሮስ “በእነዚያ ዘንድ ለማስተዋል የሚያስቸግር ነገር አለ። ያልተማሩትና የማይጸኑትም ሰዎች ሌሎችን መጻሕፍት እንደሚያጣምሙ እነዚህን ደግሞ ለገዛ ጥፋታቸው ያጣምማሉ።”⁹ ያለውን ማስተዋል ይገባል።

የሚከተሉት ጥቅሶች በሕግ እና በፍቃድ መጻም በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በውል የታወቀ እንደሆነና የእግዚአብሔርም ትዕዛዝ እንደሆነ ያስረዱናል። የመጀመሪያውን የፈጣሪ ትዕዛዝ ‘አትብላ’ም አይደል። “ነገር ግን መልካምንና ክፉን ከሚያስታውቀው ዛፍ አትብላ፤ ከእርሱ በበላህ ቀን ሞትን ትሞታለህ”¹⁰

ዘጸ ፳፬፣ ፲፰፣ ዘዳ ፱፣ ፱ና ፲፰-፲፱፣ ፪ኛ ሳሙ ፲፪፣ ፲፮-፪፣ ፩ኛ ነገ ፲፱፣ ፮-፰፣ ዕዝ ፳፩፣ ነሀ ፩፣ ፬ (፩-፲፩)፣ አስ ፬፣ ፲፮፣ ዮና ፫፣ ፩-፲፣ ማቴ ፮፣ ፲፮፣ ፬፣ ፪፣ ማር ፱፣ ፳፱፣ ፩፣ ፲፫፣ ሉቃ ፮፣ ፳፩፣ ፪፣ ፴፯፣ ፬፣ ፪

በ፹ወ፩ መጻሕፍት ውስጥ ለይቶ በዚህ ወር ጸሙ ቅቤና ሥጋም አትብሉ የሚል አምላካዊ ትዕዛዝ የለም ለምትለውም ቢሆን ሰማንያ አሐዱ መጻሕፍት ሲኖዶስ ዲዲስቅልያ ጭምር ናቸው። ከ፹ወ፩ መጻሕፍት አንዱ የታወቀ ደዌ ካደረበት ሰው በቀር ጾመ ጫንና ረቡዕን ዐርብን የማይጸም ካህን ቢሆን ይሻር። ሕዝባዊ ቢኾን ይለይ ይላል። ረስጠጅ ፳፣ ረስጠብ¹¹ ጫወ፰¹²

ጾም ከኃጢአት ወይስ ከምግብ መከከክ ነው?

“ጾም ከእህልና ከውኃ መከልከል አይደለም። ከእግዚአብሔር ፊት የሚደርስ ጾምስ የልብ ንጽህና ነው። ሥጋ ቢራብ ቢጠማ ነፍስ ግን ፍቃዷን ብትፈጽም ልብም ከጣዕሙ የተነሣ ደስ ቢለው የጾምህ ጥቅሙ ምንድን ነው?”¹³ ኢትዮጵያዊው ካህን ቅዱስ ያሬድ በ ጾመ ድጓው የሚጸመው ኃጣውአ የሚጸም ረቂቁ ሕዋሳት መኾኑን ዐውቆ “ንጹም ጾመ ወናፍቅር ቢጸነ ወንትፋቀር በበይናቲኒ. ጻይን ይጹም እምርእየ ሕሱም፣ ዕዝን ይጹም እምሰሚዐ ሕሱም፣ ልሳንኒ ይጹም እምተናግሮ

⁷ በቃል ትምህርት ጸሐፊው ከሰማው በራስ አገላለጽ የተጻፈ ነው።
⁸ ፪ ጢሞ ፫፣ ፲፮ ተጨማሪ ሮሜ ፲፰፣ ፬ ላይ “የተጻፈው ሁሉ ለትምህርታችን ተጽፎአል” ይላል
⁹ ፪ኛ ጴጥ ፫፣ ፲፮
¹⁰ ዘፍ ፪፣ ፲፮
¹¹ ረስጠአ (የመጀመሪያው ሲኖዶስ ወይም ቀሌምንጦስ ቀዳማዊ ወይም ትዕዛዝ ሲኖዶስ ማጣቀሻ አጽሮት ነው) ረስጠብ (ሁለተኛው ሲኖዶስ ወይም ቀሌምንጦስ ዳግማዊ ወይም ግጽው ሲኖዶስ ማጣቀሻ አጽሮት ነው) ረስጠጅ (ሦስተኛው ሲኖዶስ ወይም ቀሌምንጦስ ሣልሳዊ ወይም አብጥሊስ ሲኖዶስ ማጣቀሻ አጽሮት ነው)
¹² ፍት ነገ ፳፻፹፱ ገጽ ፻፶፬
¹³ ፍት ነገ አንቀጽ ፳፻፴፰

ሕሱም¹⁴ ጾምን ስንጾም ወንድማችንን በመውደድና እርስ በእርስ በመፋቀር ይሁን። እንዲሁም ስንጾም ሕዋሳቶቻችን ሊጸሙ ይገባል። እንደምን ነው ቢሉ ዓይናችን ከሚያየው፣ ጆሮአችን ከሚሰማውና አንደበታችንም ከሚናገረው ሊቆጠቡና ሊጸሙ ይገባቸዋል። ይህ ቢራዘም እጆቻችን ከሚዳስሱት፣ እግሮቻችን ከሚዳከሩበት፣ አፍንጫችን ከሚያሸቱትና ባጠቃላይ የሰውነታችን ክፍሎች አዕምሮና ልቡናን ጨምሮ በጾም ወራት ከለመዱት ውሎ ሊለዩ ይገባቸዋል።¹⁵

ከላይ ፍትሐ ነገስት ጾም ከእህል ውኃ መከልከል አይደለም ሲል ለረቂቅ ህዋሳትና ለኃጢአት መከልከል አጽንኦት ለመስጠት ነው።¹⁶ በመግቢያ ላይ እንደጠቀስነው “ጾም በሕግ ውስጥ በታወቀ ጊዜ የሰው ከምግብ መከልከል ነው” ብሎ ደንጓል።¹⁶ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተጠቀሱትም ጸዋሚዎች ከእህል ከውኃ ከሥጋ ከቅቤ ተከልከለው ማቅ ምንጣፍ ለብሰው እንደጸሙ ይነግሩናል።

ከጥኩካት ምግቦች ስከመከከከከ

ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አምላክ መሆኑን አምነው ለሚከተሉት ልጆቿ በቅዱስ ሲኖዶስ አማካኝነት የራሷ የሆነ ሥርዓት እንደየሁኔታው እያየች ለምዕመናን ታዘጋጃለች።

ሥርዓት /ቀኖና/ የአማናንያንን መንፈሳዊ አኗኗር አንድ ለማድረግ፣ በጽኑዕ ሥጋና የአጋንንት ያር ተሸንፈው ከሕይወት እንዳይባዙ ለማድረግ በአባቶች አማካይነት መንፈስ ቅዱስ የሚሰጠን ሕግ ነው። ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን በአባቶች አማካይነት ታይቶ ሊሻሻልና ሊለወጥ የሚችል ቢሆንም ተቀባይነት ያለው ምክንያት ተገኝቶ በይፋ እስካልተገለጸ ድረስ ለሚጥሰው ሰው በደል ነው። ቤተ ክርስቲያናቸውን ይህንን መሠረት አድርጋ ከደነገገችው ሥርዓት አንዱ የጾም ሥርዓት ነው።

¹⁴ ጾም ድጓ ዘወረደ ዘሰንበት ገጽ ፩

- በቅዱስ ያሬድ የተደረሱት የዜማ መጻሕፍት አምስት ናቸው። እነርሱም ድጓ፣ ጾም ድጓ፣ ዝማሬ፣ መሥዋዕትና ምዕራፍ ናቸው።
- ድጓ፡-የቅዱስ ያሬድ ትልቁ የዜማ መጻሕፍ ነው። ድጓ ማለት ስብስብ ማለት ነው። በወስጡ የዓመቱን በዓላትና የሳምንታት መዝሙራት ስብስቦ የያዘ ነው። ይህ መጽሐፍ በዐቢይት በዓላት በዜማ የሚቀርበውን ምስጋና ስብስቦ የያዘ የዜማ መድብል ነው። ድጓ በአራት ትልልቅ ክፍሎች ይከፈላል። ይኸውም፡-የዮሐንስ ድጓ፣ አስተምህሮ ድጓ፣ ጾም ድጓ፣ የፋሲካ ድጓ ተብሎ ይታወቃል።
- ጾም ድጓ፡-ሁለተኛው የዜማ መጽሐፍ ሲሆን የሚጠናና ለመምህርነት የሚያበቃ ነው። ድጓ ቁጥሩ ከአስተምህሮ ሲሆን በዐቢይ ጾም የሚደርስ ራሱን የቻለ መጽሐፍ ነው።
- ዝማሬ፡-ሦስተኛው የዜማ መጽሐፍ ነው። ዝማሬ ምስጋና ማለት ነው። ዝማሬ በጸሎተ ቅዳሴ ከድርገት በኋላ በቅዳሴ ማብቂያ አካባቢ የሚዜም የሚዘመር የጸሎተ ቅዳሴውን ዓላማ ተከትሎ የሚሔድ ማለት ነው። መጽሐፈ ዝማሬ በይዘቱ አምስት ነገሮች አሉት። እነርሱም ኅብስት፣ ጽዋ፣ መንፈስ፣ አኮቴት እና ምስጢር ናቸው።
- መሥዋዕት፡-አራተኛው የዜማ መጽሐፍ ነው። መሥዋዕት የቃሉ ትርጓሜ ሁለት ዓይነት ነው። አንደኛው ምልልስ ማለት ነው። በግራና በቀኝ እየተመለሰ ወይም እየተቀባበለ የሚባል ስለሆነ ነው። የመሥዋዕት ሁለተኛው ትርጉሙ ደግሞ የነፍስ መመለስ (መሸጋገሪያ) ማለት ነው። የኢየሱስ ክርስቶስን ጥምቀትን፣ ሞቱን፣ ትንሣኤውንና ዕርገቱን የሚያስረዳ ነው። የመሥዋዕት አገልግሎት ለሙታን ጸሎተ ፍትሐት ለማድረስ በበዓላትና በአጽዋማት ደግሞ ስብሐተ ነግሕ ለማድረስ ነው።
- ምዕራፍ፡-የቅዱስ ያሬድ አምስተኛውና የመጨረሻው የዜማ መጽሐፍ ነው። የምዕራፍ ቀጥተኛ ትርጉሙ ማረፊያ ወይም ማሳረፊያ ማለት ነው። ምዕራፍ ከመዝሙራ ዳዊት የተወጣጣ ድርሰት ሲሆን የዳዊት መዝሙራትን በመስመር (ምዕራፍ) አየከፋፈለ የዜማውን አይነትና ማሳረፊያ ይገልጻል።

¹⁵ ዘካ ፯፡፭፣ ስንክ ታኅ 13፣ ፊለክ ፪፻፵

¹⁶ ፍት ነገ ገጽ ፩፻፶

አስቀድመን እንዳልነው ጾም ሥጋን በማድከም የሥጋን ፍላጎቶች በመግታት የነፍስን ሥራ መሥራት ነው። ለዚህም ነው በጾም ወቅት ለሥጋ ምቹት ከሚሆኑና ሥጋዊ ፍላጎቶችን ከሚያነሳሱ ነገሮች ሁሉ የምንቆጠበው። መጽሐፍ ቅዱስም ይህንኑ ያስረዳናል። የእሴይ ልጅ ንጉሥ ዳዊት በጾም ወራት ሥጋና ቅቤ እንዳልበላ እንዲህ ሲል ገልጿል። “ጉልበቶቼ በጾም ደከሙ፤ ሥጋዬም ቅቤ በማጣት ከሳ. . . ነፍሴንም (ሥጋዬንም) በጾም አስመረርኳት”¹⁷ በተጨማሪም ራሱን በጾም በመወሰን ታላላቅ ራዕይ ለማየት የበቃው ነብዩ ዳንኤልም በዚያም ወራት እኔ ዳንኤል ሦስት ሳምንት ሙሉ ሳዝን ነበርሁ። ማለፊያ እንጀራም አልበላሁም። ሥጋና ጠጅም በአፌ አልገባም። ሦስቱም ሳምንት እስኪፈጸም ድረስ ዘይት አልተቀባሁም።”¹⁸ በማለት በጾም ወራት ፈቃድ ሥጋን ከሚያበረቱ ምግብና መጠጥ በሙሉ መቆጠብ እንዳለብን ያስተምረናል። የጾም ጊዜም የኃዘን ጊዜ እንደሆነ ይናገራል “ማቅ ለብሽ በአመድም ላይ ሆኜ ስጾም እጸልይና እለምን ዘንድ ፊቴን ወደ ጌታ ወደ አምላክ አቀናሁ”¹⁹ በዚህ መሠረት ቤተ ክርስቲያናችን በጾም ወቅት ለተወሰነ ሰዓት ከምግብና ከመጠጥ ከመቆጠብ በተጨማሪ የጥሉላት ምግቦች ከሆኑት ሥጋና ቅቤ ከመሳሰሉት ምግቦች መከላከል እንዳለብን ታስተምራለች።

ለሚጠራጠሩ ስለጾም የተዛባ አመለካከት እንዲኖራቸው የሚያደርጋቸው ትልቁ ምክንያት ጾም የታዘዘበትን መሠረታዊ ዓላማ አለመረዳት ነው። አባቶች ምጽዋት የገንዘብ ስጦታ እንደሆነ ጾም ለነፍሥና ለፈቃድ እግዚአብሔር የሚቀርብ የሥጋ ግብር ነው ይላሉ። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም ለቆሮንቶስ ሰዎች በጻፈው መልእክቱ መብል በእግዚአብሔር ዘንድ ግዳጅ አይፈጽምልንም፤ ብንበላም አይረባንም አይጠቅመንም ብንተወውም አይሳዳንም²⁰ እንዳለው።

ነብዩ ኢሳይያስ ጾማችንን እንዲህ እየፈተሽ ምላሽ ይሰጠናል ስለ ምን ጾምን? አንተም አልተመለከትኸኝንም? ሰውነታችንን ስለ ምን አዋረድን? አንተም አላወቅህም? ይላሉ። እነሆ። በጾማችሁ ቀን ፈቃዳችሁን ታደርጋላችሁ። ሠራተኞቻችሁንም ሁሉ ታስጨንቃላችሁ። እነሆ። ለጥልና ለክርክር ትጾማላችሁ በግፍ ጡጫም ትማታላችሁ፤ ድምጻችሁንም ወደ ላይ ታሰሙ ዘንድ ዛሬ እንደምትጾሙት አትጾሙም። እኔ የመረጥሁት ጾም ይህ ነው? ሰውነት ነፍሱን የሚያዋርደው እንደዚህ ባለ ቀን ነው? በውኑ ራሱን እንደ እንግጫ ዝቅ ይደርግ ዘንድ ማቅንና አመድንም በበታቸው ያነጥፍ ዘንድ ነው? በውኑ ይህን ጾም። በእግዚአብሔርም ዘንድ የተወደደ ቀን ትለዋለህ? እኔስ የመረጥሁት ጾም ይህ አይደለም? የበደልን እስራት ትፈቱ ዘንድ። የቀንበርንስ ጠፍር ትለቅቁ ዘንድ። የተገፉትንስ አርነት ትሰድዱ ዘንድ። ቀንበሩንስ ሁሉ ትሰብሩ ዘንድ አይደለም? እንጀራህንስ ለተራራ ትቆርስ ዘንድ። ስደተኞቹን ድሆች ወደ ቤትህ ታገባ ዘንድ። የተራቆተውንስ ብታይ ታሰብሰው ዘንድ። ከሥጋ ዘምድህ እንዳትሸሽግ አይደለም? የዚያን ጊዜ ብርሃንህ እንደ ንጋት ይበራል። ፈውስህም ፈጥኖ ይበቅላል። ጽድቅህም በፊትህ ይሄዳል። የእግዚአብሔርም ክብር በኋላህ ሆኖ ይጠብቅሃል። የዚያን ጊዜ ትጠራለህ እግዚአብሔርም ይሰማሃል፤ ትጮኸለህ እርሱም። እነሆኝ ይላል። ከመካከልህ ቀንበርን ብታርቅ። ጣትህንም መጥቀስ ብትተው። ባታንጎራጎርም። ነፍስህንም ለተራራ ብታፈስስ። የተጨነቀውንም ነፍስ ብታጠግብ። ብርሃንህ በጨለማ ይወጣል ጨለማም እንደ ቀትር ይሆናል። እግዚአብሔርም ሁል ጊዜ ይመራሃል፤ ነፍስህንም በመልካም ነገር ያጠግባል አጥንትህንም ያጠናል፤ አንተም እንደሚጠጣ ገነት። ውኃውም እንደሚያቋርጥ ምንጭ ትሆናለህ። ከዱሮ ዘመን የፈረሱት ሰፍራዎች ይሠራሉ። የብዙ ትውልድም መሠረት ይታነጻል፤ አንተም። ሰባራውን ጠጋኝ። የመኖሪያ መንገድን አዳሽ ትባላለህ። ፈቃድህን በተቀደሰው ቀኔ ከማድረግ እግርህን ከሰንበት ብትመልስ። ሰንበትንም ደስታ። እግዚአብሔርም የቀደሰውን ክቡር ብትለው። የገዛ መንገድህንም ከማድረግ ፈቃድህንም ከማግኘት ከንቁ ነገርንም ከመናገር ተከልክለህ

¹⁷ መዝ. ፱፰ (፱፱)፣ ፳፬፣ ፳፰ (፱)፣ ፲
¹⁸ ዳን ፲፣ ፪-፫።
¹⁹ ዳን ፱፣ ፫
²⁰ ፩ ቆሮ ፳፣ ፳፣ ፯፣ ፴፩-፵

ብታከብረው። በዚያን ጊዜ በእግዚአብሔር ደስ ይልሃል። በምድርም ከፍታዎች ላይ አወጣሃለሁ። የእባትህንም የያዕቆብን ርስት አበላሃለሁ፤ የእግዚአብሔር አፍ ተናግሮአልና።²¹

ጥኩዛት እንደረከሱ?

ከዚህ ሌላ በጾም ወቅት ሥጋና ቅቤ ሙብላት ሰውነትን ያረክሳል ብላ ቤተ ክርስቲያን የምታስተምር የሚመስላቸው አሉ። እዚህ ላይ በግልጽ መታወቅ ያለበት ክርስቶስ የቀደሰውን ነገር ሁሉ ቤተ ክርስቲያን አታረክሰውም። ክርስቲያን በጾም ሥጋ የማይበላው ያረክሰኛል ብሎ አይደለም። የሥጋን ፈቃድ በማድከምና ቀደመን የጾም ዓላማ ብለን የጠቀስናቸውን ለማሳካት እንጂ። “ሁሉ ተፈቅዶልኛል፤ ሁሉ ግን አይጠቅመኝም”²² በማለት እግዚአብሔር የነፃነት አምላክ መሆኑንና የሚጠቅመንንና የማይጠቅመንን ለይተን በነፃነት በሥርዓተ መመራት እንደምንችል ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ያስተምረናል። አንድ ክርስቲያን በጾም ሥጋ ቢበላ የሚነቀፈው የበላው ሥጋ ስለአረከሰው ሳይሆን ከወንድሞቹ በገብር በማነሱ የአባቶቹን ትእዛዝ በመጣሱና ሥጋን ሙብላት በመተው ከሚያገኘው ማዕረግ ስለተዋረደ ነው። ከዚህ ሌላ ሥጋ በሙብላት ያሳየውን ስንፍና ይኹም ቀኖናን በመተው የሠራውን ስህተት ሃይማኖቱን/ዶግማውን በመተው የርኩሳን መናፍስት ሲሳይ እንዳይሆን አስቀድሞ ለማስገንዘብ ነው።

የጾም በደባህ - እንደመካኛ?

ቀድመንም እንዳስቀመጥነው ነቢዩ ዳንኢል ማለፊያ እንጅራ አልበላሁም አዝንም ነበር ያለው አነጋገር ለብዙ ቅዱሳን ለጸማቸው ፊላግ ሆኖአቸዋል። ሌላው ቀርቶ ከዕዕዋት ፍራፍሬና ከአትክልት ወገን አንጻን ዘይትን አብዝቶ ጣዕምን አጠንክሮ ከሥጋና ከቅቤ የሚገኘውን እርካታና ጥቅም ተክቶ መውሰድ የማይገባና ለህሊናም ደስ የማይሰኝ ነው። ጾም ምግብ መቀየርና ማመጣጠን አይደለም። ስለዚህ ቤተ ክርስቲያን ይህንን መሰል የተሳሳተ አስተሳሰብ ላላቸው ወገኖች እውነታውን ታስተምራለች፤ ትመስክራለች ከቅቤና ከሥጋ መከልከልን የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በምዕመናን ላይ ጫና አድርጋ የቆየች የሚመስላቸው ወገኖች አሉ። ከላይ እንደተጠቀሰው የጾም መሠረታዊ ዓላማ ሥጋን ማድከም መሆኑን የተረዳ ለምን ሥጋና የእንስሳት ተዋዕይ በጾም ወራት ይከለከላል የሚል ጥያቄ በህሊናው አይመላለስም። ይልቁንም ከላመ ከጣመ ምግብ ራሳቸውን ገትተው በጸሎትና በስግደት በመትጋት ለራሳቸው ጽድቅና ቅድስና ለሌላው ወገንም በረከትና ድህነት ማግኘት ምክንያት የሆኑትን ቅዱሳን አባቶችን በማሰብ ራሱን ለዚያ ያዘጋጃል እንጂ።

የሚያሰክር መጠጥና ተራክቦ በጾም

እርግጥ ነው ስካር ሰውን የሚያዋርድ ከሕገ እግዚአብሔር የሚያወጣ በሕግ የተጠላ ነው። ስለዚህ መጠጥ ርኩስ ነው ብሎ መተው አይገባም እንጂ ከጠጣሁ ራሴን መግታት አይቻለኝም ብሎ መተው የተሻለ ነገር ነው። መጻሕፍት ስካርንና ጥጋብን ይነቅፋሉ እንጂ ማናቸውንም ነገር ርኩስ ብለው አይነቅፉም። ይህን መልእክ ብርሃን አድማሱ ጀምበሬ በመጻፋቸው እንዲህ ያስረዳሉ። ስካርና ጥጋብ በሐሊብ አዝርዕት በጠላ ባርቆ፣ [በወይን በቢራ] ብቻ አይደለም። በሐሊብ እንስሳትም ይመጣል። ይህን ለመረዳት ጥጂ ከማስሪያው በተፈታ ጊዜ ሜዳ እስቲጠበው ድረስ በመፈናጠዝ ጥጋቡን የሚገልጸው ከእናቱ ጡት ያገኘውን ወተት ብቻ ተመግቦ ነው። እንደዚህ ፈረስና በቅሎም አውታራቸውን በበጠሱ ጊዜ ሰማይን በአርግጫ ለመምታት

²¹ ኢሳ ፶፰፣ ፫-፲፬
²² ፩ኛ ቆሮ ፮፣ ፲፪

እስኪቃጠሉ ድረስ የሚፈልጉ ሣርና ጥሬ በልተው ነውጂ በመጠጥ አይደለም። ስለዚህ ማንኛውም ዐይነት ምግብ ቢኾን ሕግ በማይፈቅደው ጊዜ መከልከል በሚፈቅድበት ጊዜ በመጠን መመገብ ይገባል እንጂ ይህ ዐይነት ምግብ ንጹሕ ነውና ሰዓት ሳልወሰድ እመገባለሁ ይህ ዐይነት ምግብ ያረክሳል ማለት አይገባም።²³

እንደዚሁም ፍትሐ ነገስት ስለ ጾም በደነገገበት አንቀጽ እንዲህ ይላል “ሴቶችም ጌጣቸውን ይተዉ ሁሉም ለእያንዳንዱ በጃ ጾምና [ዐብይ ጾም] በሰሙኅ ሕማማት መጠበቅ ይገባዋል። ድኅነታችንና የኃጢአት ሥርየት በእርሱ ነውና። ይኸውም ሥራ አንዱስ እንኳ በጃ ጾም ወራት በምንጣፍ ፈጽሞ እንዳይገናኝ ከጋብቻ ሕግ የወጣ ነው። ከብርት በምትሆን በሕማማት ወራት ይህችን ኃጢአት የሚሠራ ሰው ወዮለት። በተደላ በደስታ ፈቃዳችንን ካደረግን ትንሣኤውን ባየን ጊዜ ተደላ ደስታችን ወዴት አለ? አዎጁ እንደሚለው በዐብይ ጾምና ይልቁን (ካልተቻለ) በሰሙኅ ሕማማት ክልክል ነው። ጠንካራና የበረቱ ክርስቲያኖች በሁሉም አጽዋማት ምንጣፍ ለይተው ይጠናቀቃሉ።

ሥጋ ከገም ያፈከገከ

አምላካችን በአምሳሉ ለፈጠርው የአዳም ልጅ ኹሉ በመጠን ሊበላና ሊጠጣ ሊለመልም በልቶ ጠጥቶም ለሰጪው ሊያመሰግን ፈጠርው እንጂ የእግዚአብሔር መቅደስ ሊኾን የተመደበውን ሕይወቱን ሊያመነምነው ሊያበላሸው አላዘዘውም በማለት ለጻፈ ተጠራጣሪ መልአክ ብርሃን አድማሱ ጀንበሬ ሲመልሱ “ሰው በመጠን ተመገብ ማለት በጾም ልጓም ይዞ ነው እንጂ የጾም ልጓም አውልቆ ስድ ለቆ በመጠን ተመገብ ማለት አጋሰስን ከመስክ ማሃል ያለልጓም ለቆ በልክ ተመግበሽ ተዩ እንደ ማለት ያለ ነው”²⁵ ብለዋል።

እግዚአብሔር የሚመርጠው አገልጋይ ኹዱ የሞላ፣ ደረቱ የቀላ፣ ሰውነቱ የፋረሰና ገላው የለሰለሰ ቢሆን ከዳዊት ይልቅ ኤልያብ በተመረጠ ነበር።²⁶ በመቆምና በስግደት በትጋህ ሌሊት በረሃብ በጾምዕ በውርጭ በብርድ መከራ የተቀበለ ጳውሎስም ከንቱ በቀረ።²⁷ ጌታም ስለ ጽድቅ የሚራቡና የሚጠሙ ብፁዓን ናቸው ያለው በከንቱ በሆነ።²⁸

ይልቁን ያዕቆብ በልቶና ጠግቦ ሆዱ በሰፋ፣ አካሉ በገዘፈ፣ ልቦናው በሞራ በተደፈነና ጥጋብ ባቀናጣው ጊዜ ፈጣሪውን እግዚአብሔርን ተወው፣ ሕይወቱም ከእግዚአብሔር ራቀ ተለየ።²⁹ ስለዚህ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል “በምድር ላይ ተቀማጥለሃል”³⁰ ለሥጋ የጾምን ልጓም አበጅቶ አለመኖር ልጅ ሆይ፣ አንተ በምድር ላይ ተደላ ደስታ ስታደርግ ደኃው ይሠቃይ እንደነበረ እወቅ፣ አሁን ግን እርሱ በዚህ ይጽናናል አንተም ትሣቀያለህ የሚል ፍርድ ከማሰማት በቀር ምንም አይረባም አይጠቅምም።³¹

²³ ከኩሐ ሃይማኖት ገጽ ፫፻፱
²⁴ ፍት ነገ ፭፻፺፯ ገጽ ፻፶፭
²⁵ ከኩሐ ሃይማኖት ገጽ ፫፻፲
²⁶ ፩ሳሙ ፲፮፥ ፮-፲፬
²⁷ ፪ቆሮ ፲፩፥ ፳፲-፴። ፲፪፥ ፲
²⁸ ማቴ ፭፥ ፮
²⁹ ዘዳግ ፴፪፥ ፲፫-፲፮
³⁰ ያዕ ፭፥ ፭
³¹ ሉቃ ፲፮፥ ፳፭

ክጫጭር ጥያቄና መከሶች

ገና እና ጥምቀት ግርብ እና ረቡዕ ቢውኩ ይበካባቸዋል ወይስ ይጸማኩ?

በዓለ ሃምሳ፣ የልደት እና የጥምቀት በዓል የተባበሩባቸው ጊዜ ካልሆነ በቀር በየሳምንቱ ግርብ እና ረቡዕን መጸም ይገባል።³²

የገና እና የጥምቀት ቅዳሴ ስንት ሰዓት ነው?

በዚያ ዘመን በኒቂያ የተሰበሰቡ ሊቃውንት የልደትና ጥምቀት ቅዳሴው በሌሊት ይሆን ዘንድ አዘዋል።³³

ከደት ጋድ አካው?

የልደት እና የጥምቀት በዓላት ጋድ አላቸው።³⁴ የገና ጾም ፵፬ ቀናትን ይይዛል። ፵ ጾም ነቢያት፣ ፫ ጾም አብርሃም ሰርዖዊ፣ ፩ ጋድ በድምሩ ፵፬ ይሆናል። የገና ጋድ ከጾሙ ተያይዞ የተቀመጠ እንጂ ለብቻው የተቀመጠ አይደለም። ለምሳሌ ሰሙን ሕማማት ለብቻው የሚቆጠር ጾም ነው።³⁵ ነገር ግን አንድ ሰው ዐቢይ ጾምን ሳይጸም ከርሞ ሕማማትን ለብቻው መጸም አይችልም። የገናም ጋድ እንዲሁ ነው።

ይህንን ጋድ የከደትን ጾም የማይጸሙ ሰዎች እንዲጸሙት የተሠራ ነውን?

በቤተ ክርስቲያን ላልተጠመቁ፣ ለማይቆርቡ፣ ንስሐ ለማይገቡ፣ ለማያስቀድሱ፣ ለማይጸሙ ሰዎች ተብሎ የተሠራ ልዩ ሥርዓት የለም። በፍትሐ ነገሥት³⁶ እንደተገለጠው ሰባቱ አጽዋማት «ለክርስቲያን ሁሉ» የታዘዙ ናቸው። ስለዚህም የገናን ጾም ክርስቲያን ሁሉ ጸመው በበዓለ ልደት ሊገድፉ ይገባቸዋል።

እንደመውጫያ

ጾማችንን የተሟላ የሚያደርገው ከጸሎት ጋር ሲሆን ነው ለክርስቲያን ጾም ጸሎትና ምፅዋት የማይነጣጠሉ ጽኑ የዲያብሎስ ድል መነሻ መሳሪያዎች መሆናቸውን ጌታ ለሐዋርያቱ እንዳስተማረ ቤተ ክርስቲያንም ለልጆቿን ታስተምራለች።

ጾም ለጸሎት እናቷ ለአርምም እንቷ ለአንብቦ መፍለቂያዋ ለበጎ ትሩፋት ኹሉ ጥንት መሰረት ናት³⁷

ጾሙን ጾመን ድኅነተ ሥጋ ፣ ድኅነተ ነፍስ ፣ በረከተ ሥጋ ፣ በረከተ ነፍስ የምናገኝበት እንዲሆንልን የተወዳጅ ልጁ የጌታችን የመድኃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ቸርነት ፣ የእመቤታችን የድንግል ማርያም አማላጅነት ፣ የቅዱሳኑ ሁሉ ተራዳኪነት ከሁላችን ይሁን። አሜን ፪፪፪

³² ረስጣ ፳፯። ፍት ነገ ፮፻፲፯
³³ ፍት ነገ ፮፻፲፭
³⁴ ፍት ነገ ፮፻፲፯
³⁵ ፍት ነገ ፮፻፲፭
³⁶ ዝኒ ከማሁ
³⁷ ከኩሐ ሃይማኖት ፲፮ ፫፻፲፯